

P. Lidov

TANYA

L-68

P. L I D O V

TÁNYA

Egy hős partizánlány története

A 22707-

„SZIKRA” KIADÁSA

1945

L 68

Felelős kiadó: Seress Géza.

1941 decemberében Petriscevóban, Verej város közelében a németek kivégeztek egy tizennyolcéves partizánlányt.

Ki ez a lány és honnan került ide? Röviddel a petriscevói tragédia előtt egy vereji partizán találkozott vele az erdőben. Együtt melegedtek egy eldugott partizánkunyhóban. A lány Tányának nevezte magát. Azóta a helyi partizánok közül senki se látta, de tudták, hogy valahol itt nem messze, velük együtt harcol egy bátor és tapasztalt partizánlány, akit Tányának hívnak.

Ezekben a napokban fenyegette Moszkvát a legnagyobb veszély.

A november 16-i általános német offenzíva fővárosunk ellen akkor volt tetőpontján. Az ellenségnek sikerült csápjaival melyen átfogni Moszkvát, kiért a Moszkva—Volga-csatorna határához, elfoglalta Jachromát, Szerpuehovot lőtte, egészen Kasira és Zarájszk közelébe hatolt.

Galicino és Szhodnya nyaralóhelyek körül ádáz harcok folytak és Moszkváig hallatszott az ágyúk dörgése.

De ezekért az idciglenes sikerekért drágán fizetett az ellenség. Zsukov hadsereg-tábornok csapatai a legelszántabb ellenállást fejtették ki. A németek csak óriási veszteségek árán tudtak előrenyomulni. December elején csapataik ki voltak merülve. Rengeteg vért vesztettek. Novemberi offenzívájuk kifulladt, holott Sztálin, a Vörös Hadsereg főparancsnoka már készítette elő a hirtelen és döntő csapást az ellenség számára.

Az elfoglalt helységek partizánjai segítettek a Vörös Hadseregnek az ellenség kifárasztásában. A meleg kunyhókból kifüstölték a németet a téli fagyba, tönkretették a közlekedést, rongálták az utakat, kisebb katonacsoportokat, sőt fasiszta törzskarokat is megtámadtak, hírszerző szolgálatot végeztek a szovjet csapatok részére.

Moszkva kiválogatta az önként jelentkezők legbátrabbjait és a fronton keresztül a partizáncsapatok segítségére küldte őket. Ekkor tűnt fel a vereji körzetben Tánya.

A kis erdőövezte Petriscevo falu zsúfolva volt német katonasággal. Egy lovascsapat állomásozott itt és pusztította a szénát, amit a kolhózparasztok verejtékes munkával gyűjtöttek össze. Minden házban vagy tíz-húsz katona volt elszállásolva. A háziak a kemencére vagy valamelyik sarokba szorultak.

Az összes élelmiszertartalékokat elvették a kolhózparasztoktól a németek. Különösen a csapat tolmácsa bánt komiszul a paraszttal. Csúfot úzött a lakosságból, sorra verte őket, öreget is, fiatal is.

Egy éjszaka valaki átvágta az összes tábori telefondrótokat és röviddel ezután valaki felgyújtotta a németek istállóját. Odaégett tizenhét ló.

A következő estén a partizán újra meglátogatta a falut. Odalopózkodott a lovascsapat istállójához, ahol több mint kétszáz ló volt. Sapka volt a fején, prém-bekecset, vattás nadrágot és nemezcsizmát hordott, a vállára pedig egy táskát vetve. Az istállóhoz érve, a partizán zsebébe dugta a kezében tartott revolvert, kivett a táskából egy benzines üveget, tartalmát az istállóra öntötte, azután lehajolt, hogy meggyújtsa a gyufát.

E pillanatban hátulról megragadta az ór. A partizánnak sikerült ellöknie a németet, kihúznia revolverét, de löni már nem tudott. A katonát kiütötte kezéből a revolvert és lármát csapott.

A partizánt bevezették a házba és csak ott vették észre, hogy az egy egészen fiatal, magas, barna lány, fekete szemöldökkel, élénk, csillogó szemekkel, rövidre vágott, felfelé fésült hajjal.

A katonák izgatottan szaladgáltak ide-oda

és ahogy Szedova Mária, a háziasszony meséli, állandóan ezt ismételték: frau partizán, frau partizán, ami azt jelenti, hogy nő-partizán. A lányt levetkőztették, öklükkel verték és vagy húsz perc múlva összeverve, mezítláb, egy szál ingben átvezették az egész falun keresztül a Voronin-házba, ahol a parancsnokság székel.

Itt már tudtak arról, hogy elfogtak egy partizán-lányt, sőt már sorsa felől is határozta. Tatjana még oda sem ért és a tolmács máris ünnepélyesen kinyilatkoztatta Veronin-éknak, hogy holnap reggel a partizán-lány lógni fog.

Megjött Tánya. Leültették a padra. Szemközt vele az asztalon: telefonkészülékek, írógép, rádiókészülék és a csapattörzs iratai.

Összegyültek a tisztek. A háziakat kiküldték a konyhába. Az öregasszony húzódozott, de a tiszt rákiáltott: takarodj! — és hátbalökte. Különben a tolmácsot is kiküldték. A legmagasabbrangú tiszt maga hallgatta ki Tatjánát orosz nyelven.

A konyhában ülve Voroninék mégis hallották, hogy mi történik a szobában.

A tiszt kérdezett és Tánya minden akadozás nélkül hangosan és bátran felelt.

— Ki maga? — kérdezte a tiszt.

— Nem mondom meg.

— Maga gyujtotta fel tegnap az istállót?

— Igen, én.

— Célja?

— Megsemmisíteni magukat.

Szünet.

— Mikor lépte át a front vonalát?

— Pénteken.

— Túlságosan gyorsan érkezett ide.

— Nem azért jöttem, hogy a számat tāt-
sam.

Tatjánától azt kérdezték, hogy ki küldte őt és kivel volt együtt. Azt követelték tőle, hogy árulja el társait. Az ajtón keresztül hallatszott Tatjana felelete: nem, nem tudom, nem mondom meg, nem. Azután vesszősuhogás hallatszott és a test csattanása. Néhány perc múlva egy fiatal tiszt ugrott ki a szobából, arcát a kezébe temette és úgy ült egészen a kihallgatás végéig, behúnyt szemmel és betapasztott füllel. Még a fasiszta idegei se bírták...

Négy férfi verte a lányt. A háziak kétszáz ütést számláltak. Tatjana egy hangot se hallatott. Azután újra felelt: nem, nem mondom. Csak a hangja volt tompább.

Két órán keresztül tartották Tatjánát Voroninék házában. A kihallgatás után Vaszilij Alexandrovics Kulik házába vezették. Tatjana ment az örök között, egy szál ingben, meztelen lábával taposva a havat.

Amikor a házba léptek, a háziak a lámpa-

világnál nagy, kékesfekete foltot láttak a homlokán, kezén és lábán pedig véres csíkokat. Tatjana nehezen lélekzett, haja össze volt kuszáva és a fekete fürtök rátapadtak magas, verejtékes homlokára. A lány keze kötéllel volt összekötözve. Ajka véresre volt harapva és dagadt volt. Úgy látszik ajkát harapdálta, amikor veréssel akarták vallomásra kényszeríteni.

Tatjana leült a padra. A német őr az ajtónál állott. Vaszilij és Praszkovja Kulik a kemencén fekvé figyelték a foglyot. Tatjana nyugodtan és mozdulatlanul ült, azután vizet kért. Vaszilij Kulik leszállt a kemencéről, hogy a vizeskancsóhoz menjen, de az őr megelőzte, felemelte az asztalról a lámpát, Tatjánához ment és annak szájához tartotta azt. Jelezni akarta ezzel, hogy petroléumot kell neki adni, nem pedig vizet.

Kulik kérlelni kezdte az őrt. Az őr eleinte gorombán válaszolt, de aztán engedett. A lány mohón kiiwott két nagy bögre vizet.

Később a házban lakó katonák fogták körül a lányt. Öklükkel lökdösték, égő gyufát tettek az állához és valamelyik egy fűrészszel húzott végig a hátán.

A háziak kérlelték a katonákat, hogy ne kínozzák a lányt, hogy legalább is a jelenlévő gyerekekre legyenek tekintettel. De hiába.

Miután a katonák kitombolták magukat, aludni mentek. Az őr pedig levette a válláról a fegyvert, megparancsolta Tatjánának, hogy keljen fel és menjen ki a házból. Az utcán végigvezette, szorosán Tánya hátához tartva a szuronyt. Így ment Tánya a hóban, mezítláb, egy szál ingben mindaddig, amíg kízója maga is át nem fázott és jónak nem látta visszatérni a meleg hajlékba.

Ez az őr esti tíz órától éjszaka két óráig őrizte Tanyát és minden órában tizenöt-húsz percre az utcára vezette a lányt. Pontosán senki se tudja, hogy a szörnyű éjszakai séták alatt milyen kízásokban volt része Tányának...

Végül őrségváltás volt. A szerencsétlennek megengedték, hogy lefeküdjék a padra.

Praszkovja Kulik egy alkalmas pillanatban beszélgetni kezdett Tatjánával.

— Kinek a gyereke vagy? — kérdezte.

— Minek ezt tudnia.

— Honnan vagy?

— Moszkvából.

— Vannak szüleid?

A lány nem felelt.

Reggelig mozdulatlanul feküdt, egy szót se szólt, még csak fel se nyögött, pedig a lába meg volt fagyva és lehetetlen volt, hogy ne fájjon.

Senki se tudja, aludt-e ezen az éjszakán és ádáz ellenségektől környezve, mire gondolt.

Reggel a falu közepén a katonák felállították az akasztófát.

Praszkovja újra beszélni kezdett a lánnyal:

— Tegnapelőtt — az te voltál?

— Én... Bennégték németek?

— Nem.

— Kár. Hát mi égett el?

— A lovaik. Mondják, fegyver is odaégett...

Reggel tíz órakor tiszték jöttek. A legmagasabb rangú újra megkérdezte Tatjánát:

— Mondja meg, ki maga?

Tatjana nem felelt.

— Mondja meg, hol van Sztálin?

— Sztálin a helyén van — felelte Tatjana.

A kihallgatás folytatását a háziak nem hallozták. Kiküldték őket a szobából és csak a kihallgatás befejezése után engedték őket vissza.

Elhozták Tatjana holmiját: a blúzt, a vattázott nadrágot, harisnyát. Volt egy útizsákja is, benne cukor, gyufa és só. A sapka, a prémbekecs, a kötött gyapjúszvetter és a nemezcsizma eltűntek. Ezt a holmit már felosztották maguk között az altisztek, a keztyű pedig a tisztikonyha szakácsának jutott...

Tatjana öltözni kezdett. A háziak segítettek felhúzni a harisnyáit megfeketedett lábaira.

A leány mellére odaakasztották a tőle elvett benzines flaskót és egy deszkát „Gyujtogató” felírással. Így vezették ki a térre, ahol az akasztófa állott.

A vesztőhelyet lovasok fogták körül, kivont karddal. Száznál több német katona állt ott és néhány tiszt. A helyi lakosoknak ki volt adva a parancs, hogy a kivégzésnél jelen legyenek, de csak kevesen jöttek és némelyek suttymban eltávoztak, hogy ne lássák a szörnyű jelenetet.

A hurok alá, egyiket a másik tetejére téve, két ládát helyeztek el. A hóhérok felemelték a lányt, felállították a ládára és a nyakára tették a hurkot. Az egyik tiszt kodakját emelte a vesztőhelyre, mert a németek előszeretettel fényképezik a kivégzéseket és botozásokat. A parancsnok jelt adott a hóhér tisztjét végző katonáknak, hogy várjanak.

Tatjana felhasználva ezt a pillanatot, a kolhózparasztokhoz és parasztasszonyokhoz fordulva, csengő hangon ezt kiáltotta:

— Elvtársak! Fel a fejjel. Legyetek bátrak, harcoljatok, verjétek, égessétek, pusztítsátok a németet!

A mellette álló német felemelte a kezét. Ütni akarta-e a lányt, a száját akarta-e betapasztani... de Tatjana félretolta a kezét és folytatta:

— Én nem félek a haláltól, elvtársak. Népiünkért meghalni — boldogság . . .

A tiszt lefényképezte a vesztőhelyet először távolról, azután a közelből, most pedig oldalról készült lefényképezni. A hóhérok nyugtalanul nézték a parancsnokot, aki idegesen odakiáltott a tisztnek:

— Aber doch schneller!

Ekkor Tatjana a németek felé fordult és ezt mondotta:

— Ti most engem felakaszttok, de én nem vagyok egyedül. Kétszázmilliónyi nép vagyunk. Mindannyiunkat felakasztani nem lehet. Katonák, amíg nem késő, adjátok meg magatokat, úgyis mi győzünk!

A téren álló oroszok sírtak. Mások félrefordultak, hogy ne lássák azt, aminek most kellett következnie.

A hóhér meghúzta a kötelet és a hurok összeszorította Tanya nyakát. De ő kezeivel szétfeszítette a hurkot, lábujjhegyre állt és minden erejét megfeszítve kiáltotta:

— Elvtársak! Harcoljatok, ne féljete! Vélünk van Sztálin! Sztálin eljön! . . .

A hóhér a ládába rugott. A láda megcsikorodt a síkos, letaposott havon. A felső láda leesett és tompán a földnek ütközött. A tömeg megremegett. Valaki felüvöltött és az erdőszéli visszhang hosszan utána üvöltött . . .

Meghalt ellenség foglyaként, fasiszták között. Egyetlen hanggal sem árulta el szenvedéseit és nem árulta el a társait. Mártirhalált halt, mint hős, mint annak a nagy népnek a gyermeke, melyet soha senki se fog megtörni. Emléke örökre élni fog!

A tér gyorsan kiürült. Az emberek siettek haza és azon a napon kényszerítő ok nélkül senki se mozdult ki a házhói. Azok pedig, akik kénytelenek voltak a vesztőhely mellett elhaladni, mélyen lehajtották a fejüket és meggyorsították lépteiket.

Egy egész hónapon át lógott Tánya holtteste a téren. Szél himbálta, hó belepte. Amikor német csapatok vonultak át a falun, a bárgyú Fritzek körülállták a vesztőhelyet. Bottal lökdösték a holttestet. Mulattak, kacagtak. Azután továbbmentek és néhány kilométernyire Petriscevitól új mulatság várt rájuk: itt a kerületi kórház épületénél két németek-akasztotta gyerek teteme lógott. Így meneteltek ők a véráztatta, akasztófaborította és bosszúért kiáltó orosz földön.

...Az új évre virradó éjszakán részeg fasiszták körülfogták a vesztőhelyet, letépték az akasztott lány ruházatát és gazul gyalázták Tánya holttestét. Az össze-vissza szurkált és vagdosott holttest még egy napig lógott a falu közepén és január elsejének esté-

jén a tolmács kihirdette a parancsot, hogy le kell bontani az akasztófát. A falu előjárója összehívta az embereket és a falu mentén a fagyos földben gödröt ástak Tányának.

Itt a szakadéknál azelőtt iskola állott. A németek szétrombolták az iskolát, felszedték a padlót, a fából priccseket csináltak, az iskolapadokat elfűtötték. A feldúlt ház és az erdő széle között, ritkás cserjék mellett ásták a sírt. Idehozták Tánya holttestét a kötélcsonkkal a nyakán és lefektették a hóra. Húnyt szemekkel feküdt Tánya, halott barna arcán feketélettek a hosszú, selymes szempillák, nyílt homlokán a lilás, véraláfutásos folt. A szép orosz arc megőrizte a vonások épségét és frissességét.

Be kellene göngyölni valamibe — mondotta az egyik földet ásó paraszt.

— Hogyisne — intette le a tolmács, — még ezt a tisztességet is megadni neki...

Az ifjú testet síró nyárfa alatt, minden tiszteletadás nélkül temették el és a hó ellepte a sírhalmot.

Azután nemsokára eljöttek azok, akiknek a számára testével nyitott nyugat felé utat Tánya.

Az oroszok hirtelen támadtak és a németek sietve hagyták el Petriscsevót. Most már nem mondogatták a kolhózparasztoknak, hogy

Moszkva — kaputt!, hanem Doročovó irányába vonultak vissza!

Gribcovo faluhoz érve, a németek felgyújtották a falut. Gribcovo egészen leégett. A falu lakosai Petriscevo felé kerestek menedéket. A többi környéki németek-felgyújtotta falvakból is idesereglettek a hajléktalan családok, szánokon húzták maguk után a síró gyerekeket és maradék bútordarabjaikat.

Csak a következő napon eszméltek rá a visszavonuló németek, hogy Petriscevót nem gyújtották fel. Gribcovóból egy huszonnégy emberből álló osztagot küldtek vissza azzal, hogy gyujtsák fel Petriscevót. A Fritzek nem szívesen fordultak vissza és azon töprengtek: mi lesz, ha elmaradunk a mieinktől és az oroszok markába kerülünk? És elhatározták, hogy a gyujtogatásra nem fordítanak sok időt, hanem keresztülvonulnak a falun, az összes ablakokat betörik és sietnek utolérni csapatukat.

Jó, hogy a gyáva Fritzek nem teljesítették feljebbvalójuk parancsát. A környéken legalább egy falu megmaradt épen. És megmaradtak a tanui annak a szörnyű büntettnak, melyet az aljas hitleristák a nagyszerű partizánlánynon elkövettek. Megmaradtak a helyek, melyek tanui voltak a lány hősiességének és megmaradt a minden orosz ember számára szent sír, ahol Tatjana porlad.

Leonid Govorov tábornok csapatai gyorsan vonultak keresztül Petriscsevön, nyugat felé kergetve a visszavonuló ellenséget. De a katonák mégis időt szakítanak maguknak arra, hogy felkeressék Tatjana sírját és egész lelkükből köszönetet mondjanak a partizánlánynak, apjának, anyjának, akik világra hozták és hőssé nevelték Tányát, tanárainak, akik tanították és társainak, akik lelkét megedzették.

És a parancsnok ezt mondja:

— Bajtárs! Ha célba veszed a fasisztát, gondoldj Tányára. Állj bosszút érte és a golyód ne tévesszen célt. Űzd a fasisztát, ne ismerj kegyelmet, mert ők sem ismertek kegyelmet. Nem emberek ezek. Ézer életet — Tánya életéért!

És a harcosok tömege esküvel esküszik Tánya sírja fölött. És amikor barcha mennek, ott van velük együtt Tánya is.

Tánya híre bejárja az egész országot és az emberek milliói szeretettel gondolnak a hóborította távoli sírra és szeretett lányának sírjához eljön gondolatban Sztálin...

A Szovjetunió Legfelső Tanácsának elnöksége az ifjúmunkás partizánlánynak, Zója Koszmogyemjanszkájának halála után a Szovjetunió hőse címét adományozta.

Tánya — így nevezte magát Zója Koszmogyemjanszkája, sem a kihallgatáson, sem a petriscsevői parasztasszonnyal, Praszkovja

Kulikkal való beszélgetés során nem mondta meg a nevét. Csak a veréji partizánnal való erdei találkozásakor nevezte magát Tányának. De valódi nevét ekkor is óvatosságból eltitkolta.

Most a moszkvai ifjómunkás bizottság megállapította, hogy ki volt ez a lány.

Zója Anatoljevna Koszmogyemjanszkájának hívták és a moszkvai 201. iskola tizedik osztályának volt a növendéke.

Tizennyolcéves volt. Apját korán elveszítette és anyjával, aki tanítónő, s öccsével élt a Timirjázev-park közelében, az Alexandrov-út 7. számú házban.

Magas, szélesvállú, karcsú, élénk fekete szemű, rövidre nyírt fekete hajú lánynak festik őt le barátai. Elgondolkodó, minden benyomásra élénken reagáló lánynak, akinek barna arcát gyakran előntötte a pír.

Hallgatjuk iskolatársainak elbeszéléseit, olvassuk naplóját, dolgozatait; jegyzeteit és csodálatba ejt bennünket Zója rendkívüli munkaszeretete, kitartása, erős akarata. Szerette az irodalmat, sokat olvasott és kijegyezte azokat a részeket, melyek tetszését különösen megnyerték. A matematika nehezebben ment és sok időt töltött azzal, hogy minden egyes formulával addig foglalkozott, amíg azt végleg el nem sajátította. Az osztályban őt választották

meg ifjúmunkás csoportvezetőnek. A csoport az ő javaslatára írás-olvasásra tanította az írástudatlan háziasszonyokat és Zója csodálatos kitartással harcolt azért, hogy ezt a munkát el is végezzék. Az ifjúmunkások eleinte nagy lelkesedéssel fogtak a munkához, de messzire kellett járniuk és sokan gyorsan lehültek. Zója sehogyse tudta megérteni, hogyan lehet megtorpanni az akadály előtt, nem megtartani az adott szót, nem teljesíteni kötelességüket...

Különösen az orosz irodalmat és az orosz történelmet szerette Zója. Egyszerű és jó szovjetiskoláslány volt, jó barát és tevékeny ifjúmunkás, de az iskolatársainak világán kívül Zója számára egy másik világ is létezett — a hazai irodalom és a hazai történelem hőseinek világa.

Társai néha szemére vetették, hogy zárkózott. Ez olyankor történt, amikor Zóját teljesen lekötötte a könyv, amit éppen olvasott. Ilyenkor Zója begubózkodott, szórakozott lett, szinte eltávozott azoknak a hősöknek a világába, akik belső szépségükkel lenyűgözték.

Zója gondolatvilágában állandóan ott élt népének nagy múltja, melyet Puskin, Gogoly, Tolsztoj, Belinszkij, Turgenyev, Csernisevszki, Hercen, Nyekraszov rögzítettek le műveikben. Ez a múlt táplálta, formálta Zója jellemét.

Ez a mult határozta meg Zója vágyait és ábrándjait, ez vezérelte őt ellenállhatatlanul a hőstetthez, melyet népéért vitt véghez.

Tolsztoj „Háború és béke”-jéből egész oldalakat írt ki füzetébe, Ilja Muromecről és Kutuzovról írt iskoladolgozatait a legmélyebb lelkesedés hatja át. Fantáziáját lenyűgözi Csernisevszki és Sefcsenko tragikus és áldozatokkal teli útja és Zója arról ábrándozik, hogy hozzájuk hasonlóan fogja szolgálni ő is népének szent ügyét.

Előttünk vannak Zója jegyzetei, melyeket Moszkvában hagyott, amikor a frontra ment. Itt feljegyezte azt, ami az olvasott könyvekben a legjobban megragadta. Közlünk néhány idézetet, ezek segítségünkre lesznek, hogy jobban megismerjük Zóját.

... Az embernek mindenben szépnek kell lennie: arcban, ruházatban, lélekben és gondolkodásban. C s e h o v.

Kommunistának lenni — azt jelenti: vakmerőnek lenni, gondolkodni, akarni, merni. M a j a k o v s z k i.

Halj meg inkább, de ne csókolj, ha nem szeretsz. C s e r n i s e v s z k i.

Tíz franciáért nem adok egy orosz. K u t u z o v.

Mennyi szeretet és humanitás van Gorkij művében. „A nap gyermekei”-ben! — jegyzi

Zója ceruzával jegyzetkönyvébe. Otello — írja — az ember harcát ábrázolja az igazság, az erkölcsi tisztaság nagy ideáljaiért. Otello témája a valóban nagy emberi érzés diadala!

Milyen különös, megnyerő, gyermeki őszinteséggel és melegséggel ír Zója azokról, akik népünk büszke tegnapiját, viharos mai napját és fényes holnapját testesítik meg — Leninről, Sztálinról.

Ezekben a jegyzet-könyvekben itt áll előttünk teljes nagyságában — gondolatban tisztán és állandóan valahová a magasba, a legnagyobb emberi ideálok felé törekedve.

1941 júniusa. Megvoltak az utolsó vizsgák. Zója átmegy a tizedik osztályba, de néhány nap múlva kitör a háború. Zója katona akar lenni, önként jelentkezik egy üldöző csapatba.

Zója búcsúzik az anyjától és azt mondja neki:

— Ne sírj, édesanyám. Visszajövök hősként, vagy meghalok hősként.

És Zója ott áll a kaszárnyában, egy nagy, szigorú szobában, egy nagy asztal előtt. Az asztalnál a csapatparancsnok ül. Sokáig kutatóan nézi a lány arcát.

— Nem fél?

— Nem, nem félek.

— Az erdőben éjszaka, egyedül, nem borzalmas?

— Nem.

— És ha elfogják a németek, ha kínozni fogják?

— Kibirom.

Zója magabiztossága megnyerte a parancsnok tetszését. Bevette Zóját a csapatba. Zója megkapta azt, amiről ábrándozott: páncélt és sisakot!

Utolsó levelét november 7-én küldte az anyjának:

Kedves anyám! Hogy élsz mostan, hogy érzed magad, nem vagy-e beteg? Anyám, ha csak lehet. küldjél egy pár sort. Ha teljesítem a megbízást, néhány napra meglátogatlak. Zójád. — De könyvecskéjébe ezt a sort írta Hamletből: Isten áldjon! És emlékezz reám.

Zója másnap egy ifjúnunkás partizán-csoporttal, Novo-Fominszk közelében, Obuhovó falunál, a frontvonalon keresztül átment az ellenség által elfoglalt területre.

Az ifjúnunkás partizánok két hétig éltek az erdőben, éjszakánként teljesítették megbízásait, nappal pedig a tábortűznél melegedtek és a havon ülve, fejüket egy fatörzshöz támasztva aludtak. Némely ifjúnunkást kifárasztották a nehézségek, de Zója szájából senki se hallott panaszt. Keményen és büszkén vállalta a nélkülözéseket.

Öt napra volt ennivalójuk. Tizenöt napig

éltek készletükből és már az utolsó kétszersült is kifogyóban volt. Ideje volt már hazatérni, de Zójának úgy tűnt fel, hogy még nem csinált eleget. Elhatározta, hogy nem megy vissza, hanem elhatol Petriscevóba. Azt mondotta társainak:

— Ha meg is halok ott, de egy tucat németet elpusztítok.

Még ketten mentek Zójával, de a körülmények úgy alakultak, hogy Zója nemsokára egyedül maradt. Ez azonban nem állította meg az ifjúmunkás partizánlányt. Egyedül töltött két éjszakát az erdőben, egyedül hatolt be a faluba és egyedül, bátran állt szemben az őt állati kegyetlenséggel kímzó fasiszták egész fallkájával. És ezekben az utolsó órákban biztosan nem hagyta el őt az orosz nép hőseinek és mártírjainak szeretett képe, hanem erőt adott neki!

Egyszer Zója azt írta füzetébe Ilja Murocéről: „Amikor legyúrte őt az ádáz ellenség, maga az orosz föld öntött bele erőt.“ Azokban a végzetes percekben, mintha maga a szovjet anyaföld adott volna hatalmas, fiatal lánynál szokatlan erőt Zójának. És ez a csodálatos erőt megdöbbenéssel volt kénytelen felismerni maga az ellenség is.

Fogságba került egy német altiszt, Karl Bauerlein, aki jelen volt a kínvallatásnál,

amelynek Zója Koszmogyemjanszkáját a 197. német hadosztály 332. ezredének parancsnoka, Rüderer alezredes vetette alá. A Hitler-altiszt összeszorított fogakkal ezt írta vallomásában:

Népetek kis hősnője hajthatatlan maradt. Nem tudta, hogy mi az: árulás... Elkékült a fagytól, sebei véreztek, de nem mondott semmit.

Zója meghalt az akasztófán, hazájára gondolva. Meghalt Sztálin nevével az ajkán. Halálos órájában az eljövendő győzelmet hirdette.

Élnek a hitleristák szörnyű büntettének tanui. Megmaradtak a Zója hőstétével kapcsolatos helyek, megmaradt a sír, ahol Zója hamvai nyugszanak.

És ezen az alig látható kis síron már nő a hírnév oszlopa. A fasisztáktól megszabadított falvakban szájról-szájra jár a bátor lányharcos története. A fronton a harcosok verseket írnak hozzá és rágondolnak, ha sortüzet adnak. Zója emléke új erőt önt az emberekbe.

„Nekünk, szovjetembereknek — írja egy történelemszakos egyetemi hallgató a ‚Pravdá‘-nak —, még sok mindent kell átélnünk. És ha az élet majd nagyon nehéz lesz, újra elolvasom ezt a szomorú történetet és ránézek a partizánlány szép, bátor arcára.“

L. T. KOSZMOGYEMJÁNSZKÁJA — TÁNYA ANYJA RÁDIÓBESZÉDE

Kedves Elvtársak!

Néhány szót akarok szólni hozzátok, Zójám társaihoz, barátaihoz, barátnőihez. Egész anyai szívemből kérni akarlak benneteket, kedve-
seim, álljatok bosszút az alávaló fasiszta vad-
állaton, álljatok bosszút a német hóhérokon,
lányom haláláért!

Elvtársak! Mérhetetlenül nehezemre esik Zójámról beszélni. Ezt ti magatok is megértit-
tek. Hisz legközelebbi, legdrágább embere-
met veszítettem el benne; én dajkáltam, én
neveltem... Azt kívánom, hogy ha majd anyák
vagy apák lesztek, ne érjen közületek egyetlen-
egyét sem ilyen szörnyű keserűség.

De mégis beszélnem kell Zójáról. Mindannyi-
toknak, egész ifjúságunknak meg kell monda-
nom: büszke vagyok lányomra! És itt előttetek
meg akarnám mondani az én Zójámnak, ha
nem is hallja már meg: büszke vagyok rád,
lányom!

Elvársak! Zójának világos feje és lelkes,
tisztá, bátor szíve, harcos szíve volt. Mi Zójá-

val nemcsak úgy éltünk, mint anya és lánya, barátok voltunk. Minden örömünket és minden bánatunkat megosztottuk egymással. Tudtam, hogy Zója hogyan szemléli az életet, hogyan szereti hazáját, az ifjúnunkás szövetséget. Jó volt nekem az én kislányommal. Ha néha kissé elszomorodtam, hozzám jött, az arcomba nézett: „Édesanyám, mi van veled? Ugyan hagyd, anyám. Mindez elmúlik.“

Csodálatosan életerős és egész ember volt. Én idősebb, tapasztaltabb voltam nála, de ő segített nekem abban, hogy bátran elviseljem a bajokat, a nehézségeket...

Elvtársak! Zója azt mondta nekem, hogy a frontra megy. Anya — mondta — a frontra utazom, a partizánokhoz. Neked ezt megmondhatom. Értsd meg, anyám, hogy mennem kell, amikor a fasiszták Moszkvára törnek.

Beismerem — könnyes lett a szemem. Mindez oly váratlan volt a számomra. És úgy hirtelenében nehéz volt elképzelnem, hogy egyetlen lányom ilyen fiatalon háborúba megy...

Zója észrevette izgalmamot és azt mondta — pontosan így: miért sírsz, anyám? Hát nem te mondtad nekem, hogy bátor és becsületes legyek? Én büszke vagyok arra, hogy harcolni fogok a fasiszták ellen és te is légy büszke, hogy a frontra megyek. Ne könnyekkel búcsúzz tőlem.

És én elfojtottam a könnyeket. Ránéztem az én kislányomra és elszégyeltem magam — olyan vidám, lelkes, ünnepélyes volt... és ezen az estén különösen meghittén beszélgetünk Zójával.

Zója megengedte, hogy elkísérjem a villamos megállóig. Kis útizsákkal ment, magam vettem neki ezt az útizsákot.

A villamosmegállónál elbúcsúztunk. Zója ezt mondotta — most is hallom diadalmas, örömteli hangját:

— Hős leszek, vagy hősként meghalok. Te, anyám, ne búsulj. — És mosolygott: Akkor láttam utoljára.

Eltársak! Nagy az éni fájdalom és a seb soha be nem gyógyul. De büszke vagyok arra, hogy a lányom bátran harcolt a nagy ügyért és utolsó leheletéig erős, becsületes, büszke maradt. Zója egész emberként, harcosként, kommunista módra nézett szembe a halállal.

Eltársak! Egy dolog örömmel tölt el: Zóját sohasem fogják elfelejteni. Az én anyai szívemben Zója élni fog, míg ez a szív dobog. De a ti szívetekben akkor is élni fog, amikor én már nem leszek. Egy-egy jó szóval még a gyerekeitek is megemlékeznek majd róla... A villamoson utaztam azon a napon, amikor a „Pravdában“ megjelent a cikk Tányáról. Az ujságot nem olvastam, de hallom, mindenki Tá-

nyáról, egy lány hőstettéről, hallatlan akaraterejéről beszél. Akkor eszembe se jutott, hogy Tánya az én édes lányom, Zója... csak izgalom vett rajtam erőt. Zójára gondoltam: vajjon ő most hogy van ott a fronton? És azt gondoltam: bár lenne az én kislányom is ugyanolyan erős, mint ez a csodálatos Tánya, ha egyszer szemtől-szembe találná magát a veszéllyel.

Azután kiderült, hogy Tánya és az én Zójám egy és ugyanaz...

Eivtársak! Legyenek átkozotak ezek a fasiszta német vérszopó gyilkosok! Anyáikat, lányaikat hadd üldözze álmukban az én Zójám szörnyű kivégzésének képe. A véres hóhérok meghűnhődnek. Én ezt tudom. A fasizmus egyszer s mindenkorra el lesz törölve a föld színéről. Ezt én tudom, elvtársak! De mint anya, aki elvesztette szeretett gyermekét, arra kérlek benneteket: bosszuljátok meg minél hamarább az én Zójámat is!

Állj bosszút, ifjúság, a német vadállatokon, akik megkínózták, meggyötörték az én kislányomat!

Erre kérlek benneteket. És felejtethetlen Zójámmal együtt mondom:

— Legyetek bátrak! Harcoljatok, verjétek a németet! Halál a német hóhérokra! Halál rájuk!

LEVÉL A FRONTRÓL.

ZÓJA KOSZMOGYEMJÁNSZKÁJA, A SZOVJETUNIÓ HŐSE ANYJÁNAK, L. T. KOSZMOGYEMJÁNSZKÁJÁNAK

Éjszaka van, sötét és véstjósuló éjszaka. Öten vagyunk a Vörös Hadsereg parancsnokai. Ülünk a sárkunyhóban. A harc régen elült. Hajnalban újra kezdődik.

Aludnunk kellene, de nem tudunk aludni. Olvastuk az Ön beszédét, amelyben hozzánk, a katona-ifjúsághoz fordul. Soha semmit nem olvastunk olyan lelkesen, olyan megindultsággal.

A háború útjain láttunk felégetett falvakat és városokat, parasztasszonyokat kis gyermekkel karjaikon, akik eszüket vesztették, láttunk meggyalázott és megkinzott lányokat, százával láttunk halottakat, akasztottakat. Mindent láttunk, amit a véres hitleristák hagytak ott, ahol jártak és szemünkből nem csordult ki a könny.

Ma az Ön beszéde kicsalta szemünkből a megkövesedett könnyet. Letörültük. Letörültük és megesküdtünk: „Tányát” soha el nem felejtjük és soha őt a németeknek meg nem bocsátjuk. Tánya szent alakja lenyüggő, gyújt, harcra hív és harcba vezet.

Ön pedig, anyánk, aki hősnőt nevelt számunkra, fogadja flúi köszönetünket.

A veszedelem pillanatában a harcosok azt mondják: „Tánya”. És Tánya szelleme erőt ad, bátorságot önt beléjük. „Tánya” a hazafiság szimbóluma.

Emlékezünk arra, hogy Libavo alatt, a német sűrű sorokban vetette magát lövészárkainkra. Egy perc és a nyakunkon van. De előttünk teljes nagyságában kiegyenesedett egy távirdászlány:

— Elvtársak! Miért tétováztok?! Előre!

Abban a percben hihetetlenül erőseknek éreztük magunkat. Kiugrottunk a lövészárkokból. Mennydörgő hurrá-kiáltással szuronnal vetették rá magukat a katonák az ellenségre.

Elesett a távirdászlány. De az ellenséget széttapostuk és visszavertük. Nem tudtuk a lány nevét. Most Tányának hívjuk.

Nem, mi Tányát nem felejtjük el. Mi Tányáért bosszút állunk. Tánya hősi halált halt, de szelleme éi.

Tánya él! Legyen erős! A győzelem a miénk lesz!

Üdvözetünket küldjük:

KORJÁGIN, KURTÁSOV, MITJUGOV
főhadnagyk

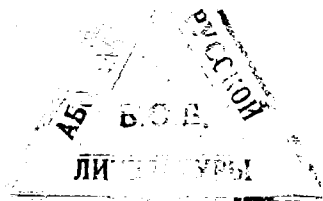
BARSZUMAN
hadnagy

GYESZJATNIK
politikai megbízott

ÉSZAKNYUGATI FRONT.

TARTALOM

	Old.
TÁNYA	3
L. T. KOSZMOGYEMJÁNSZKÁJA — TÁNYA ANYJA RÁDIÓBESZÉDE	24
<i>Levél a frontról.</i> ZÓJA KOSZMOGYEMJÁNSZ- KÁJA, a szovjetunió hőse anyjának, L. T. KOSZMOGYEMJÁNSZKÁJÁNAK.	28

NY 53 T.

62

SZIKRA IRODALMI, LAPKIADÓ ÉS NYOMDAI R. T.

. Felelős vezető: Nedeckzy László.

56

74

п. 53 г.

10

7

30к.